

קיינעם וואס
Biblioteka
Jasiełłowska
Kraców
Lw. Imy 19.

טשענאטאכאווער

רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

ערשטע אלע גר. 6. — סעלעקטאן גר. 22-01

ערשיינט יעדען פרייטאג.

אנאנטען-פרייטאג 4 מילימעטער שורה:

טאג'ן טעקסט 40 גראשען נאכ'ן טעקסט 20 גראשען

אין טעקסט 60 גראשען.

די ערשטע און לעצטע זייט האלט 8 אנאנטען שפאלטען.

גר 20 גראשען.

מיניסטראציע:

CZĘSTOCHOWA,

מערין אינהאלט פון די אנאנטען איז די רעדאקציע נישט מער אנטווארטליך.

Częstochowa, Piątek 9 czerwca 1939

ליכט-צינדען 7,37

פרייטאג 9' בהעלותך כ"ב סיון תרצ"ט

PRACUJ!
ZARABIAJ!

ארבעט!
פערדייז!

שפאר—Oszczędzaj

Wkłady przyjmuje
poczynając od 1 złotego

ווקלארען נעמט אן
אנהויבענדיג פון 1 זלאטע

BANK SPÓŁDZ. PRZEMYSŁOWCÓW i KUPCÓW

Z OGR. ODP.

w Częstochowie, ul. Marii Panny № 22, dom własny.

Wszyscy, którzy wzięli udział w pogrzebie naszej Matki

b. p. SZAJNDLI z PRASZKIEWICZÓW

NATANOWEJ BRYLL

w niedzielę 4 czerwca 1939 r. wyrażają serdeczne „Bóg zapłać“

DZIECI.

ענטשולדיגונג

פאר מיין אונטערשיסער האנדלינג געגען
ה' שטאל חיים בער בעס איך איהם ענטשולדיגונג
און איך שטענד צוליב דעם אויפ'ן יודישען שפי-
טאל 50 זל. און פאר'ן טאג 20 זל.
יעקב האכערמאן

Manometry
parowe, tlenowe, reduktory, maszyny biurowe, numerytory, szybkościomierze, zegary maszynowe, samochodowe, motocyklowe reperuje

ORZECZOWSKI, ALEJA 30.

FABRIARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSTAL”

ul. Berka Joselewicza 2
i Warszawska 37.

מאכט בעקאנט, אז איצט ווערט געהאטען מיט א הערליכען שפיגל-
בלאנק, וואס איז גאך ביי איצט אין טשענאטאכאוו נישט געווען.
די צו איבערצייגען וועגן דעם די קונדשאפט האבען מיר
פערפליגערט די פרייזען:
א קאלנער מיט א הערליכען גלאז 12 גר.
א העמד — — — 40

אויך זענען פערפליגערט געהאטען די פרייזען אויף כעמישע האשען
און סארבען. פלעקען ווערען אויסגענומען אויפ'ן ארט.
ספעציאליטעט: פארבעזן לעדערנע קורטקעס

Protek od **BOLU GŁOWY**
DŁA DOROSŁYCH ZE ŻŁ. FARR.
KOWALSKINA
skosuje się również
PRZY PRZEZIEBIENIU
GRYPY i KATARZE

נייגעבונג שוין
צו בעקומען

לאסען

J. WEKSLER
ALEJA № 6.

1-טער קלאס
45-טע מלוכה
לאטעריע

אין דער

בעקאנטער
קאלעקטור

Z powodu zgonu

B. P. NATANOWEJ BRYLL

składają
p. Dyrektorowi Stanisławowi Prusickiemu
oraz Małżonce Jego
wyraży współczucia

RADA, ZARZĄD i PRACOWNICY
BANKU SPÓŁDZ. PRZEMYSŁOWCÓW i KUPCÓW
w Częstochowie.

Przewodniczącej Ochronki
W. Pani PRUSICKIEJ
z powodu śmierci Jej

MATKI

wyraży głębokiego współczucia składa

PERSONEL

בעקאנטמאכונג

די קהלה פערוואלטונג אין טשענאטאכאוו איז דערמיט מוריע, אז אין
הספם מיט'ן ארטיקל 13 פון די פארשריפטען וועגען די יודישע קהלות
(דו. אוסטאוו גר. 52/28) וועלען דער
בירושעט און עטאט-ליסטע אויפ'ן יאהר 1939
ארויסגעלעגט ווערען צום אנהויבען פאר די קהלה-מיטגלידער אין
דער קהלה-האנדעלארע, אלעס 10 פון 9 טען ביוז 16 יוני
ה'. אין די אנט-שעה'ן.

צומשן פון דערמאנטען טערמין דינסט די קהלה-מיטגלידער דאס רעכט
אריינצוטראגען שריפטליכע רעקורסען.

פערוואלטונג פון יודישער קהלה

אין טשענאטאכאוו

טשענאטאכאוו, דעם 8 יוני 1939 י.

DYREKCJA

Szkoły Powszechnej, Gimnazjum
i Liceum Humanistycznego
D-ra Filipa Axera

zawiadamia, że egzaminy wstępne rozpoczną się w czwartek
dnia 22 czerwca 1939 r. o godz 9 rano.

Zgłoszenia przyjmowane są codziennie, w godzinach
przedpołudniowych

דורך קאאפעראציע

צו וואוילשטאנד!
שטיצט די יוד. קאאפעראציע בעוועגונג!
גענוס פון איהר טעטיגקייט!

CZĘSTOCHOWSKI BANK SPÓŁDZIELCZY

z ograniczoną odpowiedzialnością

w Częstochowie, N. Marii Panny 9.

B. P.

CECYLIA LIBERMANÓW ZORSKA

zmarła po długich i ciężkich cierpieniach dn. 3 czerwca 1939 r.
przeżywszy lat 72.

Wyprowadzenie drogich nam zwłok odbyło się w
Częstochowie w niedzielę t. j. dn. 4 czerwca b. r.
o godz. 5 p. p., o czym zawiadamiają

maż, córki, synowie, synowe,
zięciowie, wnuczki i wnuk.

דאס געוויסען מאהנט ביי אונז אנהענגער!

מען טאג דאך אבער פארט נישט בלייבען בלייבליכע צו די לייזען פון אונזערע ברידער און שוועסטער, מען מוז דאך פארט נישט א טראכט טהון ווי אזוי צו העלפן די נעברליכע, וועלכע וואלן זיך ארום אהן א היים, און דאך איבערן קאפ. מיר מיינען די פליטים, וועלכע גע- פונען זיך נאך ביי אונז אין שטאט און נישט זיי האבען וואו צו וואוינען, נישט זיי האבען א פסען, וועלכע א בעשעפטיגונג איז דאך אוראי נישטא וואס צו רעדען.

געווען ביי אונז א קאמיטעט, וועל- כער איז געווען טעטיג עטליכע חדשים, אבער שוין הייבט עטליכע וואקסן, ווי ער איז ליטווישע געווארען און די פליטים זענען געבליבען אויף הילף.

געשמועסט האט מען, אז נאך דער ליטוויזאציע פון פליטים קאמיטעט וועט געשאפט ווערען א צווייטער קאמיטעט אויף אנדערע יטות, ווי דער ער- שטער, אין וועלכען עס זאלען אויך אריין עטליכע פליטים גווא, דערווייל אבער געהען אוועק וואקסן און חדשים און דער קאמיטעט איז נישט געשא- פט געווארען, און דא זענען די פלי- טים געבליבען ווי אויפ'ן וואסער און האבען זיך נישט צו וועמען צו ווע- דען.

איז דאס נאך ווייניג, קומען טאג- טעגליך צו פארהערן נייע פליטים, סיי פון זעלבנעם, סיי פון דייטשלאנד, אדער פון שטעכען, בעלגערען, דעם קהל-ה-לקאל און בעסטען הילף.

די קהל קאסע גיט זאגאר ארויס געוויסע אונטערשטיצונגען, ביי די איצטיגע בערינגונגען איז אבער די קהל נישט אומשטאנד נאכצוקומען די פערלאנגען און בעדערנשישען פון דער גרויסער צאל פליטים, וועלכע זענען דא אויפ'ן ארץ און אויך פון די יע- ניגע, וועלכע פארהערן נור אדורך און דארפן האבען אויף צאהן - בילעטען און אנדערע הוצאות.

אין דעם פאל קען נאך א גוט גאר- גאנצערסער פליטים - קאמיטעט עפעס אויסהאן, און דאס מוז שוין געשאפט ווערען.

אין אדערע יודישע שטעט זענען אזעלכע קאמיטעטען נאך פערלאנגען, ווי למשל אין בערלין, וואו עטליכע דא- מען צוזאמען מיט די פליטים גווא זארגען, אז די אומגלייכע זאלען ביז וואס ווען האבען א דאך איבער- קאס און א לעפל עסען אין מיל- פאליש דייטשער גרעניץ ווערען אין שווייטערען פאקטען, אפמאכען און דאס ווערט געפיהרט דורך די דארטיגע היטלעריסטען א שטארקע צאטע בעל- גי- שטע אנטאציע, די נאציס טעראריזירען די רויזענע בעפעלקערונג פון די דאזי- גע פארווינצען, זיי פערזיכערען די פאציפישע בעפעלקערונג, אז די אק- היטלער'ן איז א פראגע פון די נאנא- טסטע וואקסן און דאמאלס וועלען זיי שוין אפברעכען מיט אלע, וועלכע זע- נען לאזען צו דער בעלגישער רעג- רונג.

נעמען ווייטעס'ן ווערט געפיהרט דורך דער אונגארישער פרעסע א הפ- טיגע קאמפאניע אין צוזאמענהאנג מיט זייער רעוועלוציעס, וואס די דייטשע, העסענאפא, האט איהם גע- מאכט זייענדיג נאך אין פאג.

אזעלכע האפנונגען און בעמיהונגען צו ראטעווען די מאנשאפט פון דער אינטערנאציאנאלער ענגלישער אונטער- וואסער-שיף, "טהעאסי" האבען זיך ארויסגעוויזען פאר אונגעליך, ציליגע די פערזירענע שוועריגקייטען, וואס זענען דערפאר ענטשטאנען, לויט דער ענדליטיגער אויסרעכנונג זענען אינ'ם שטאטעס בויך פון דער שיף דער- שיקט געווארען 101 מאן.

אין עלטער פון 50 יאהר איז אין לאנדאן געשטארבען דער געו- ווייטע-מיניסטער פאר לאנד-פליה ווערען סער איליו סאטון (שולן), דער פער- שטארבענער האט פאר זיין געווע- שאפליכער און פאליטישער טעטיגקייט געקומען פון דער ענגלישער רעגירונג א ריזיגע הייזע אויסצייכנונגען.

אויף דער גאנצער לענד פון דער פאליש דייטשער גרעניץ ווערען אין

מען טאג בשום אופן נישט לאזען אונזערע אומגלייכע ברידער און שוועסטער, וועלכע זענען דורך היט- לערן פערלאנגט געווארען, אויסגע- פאר הונגער און זיי פערלאנגען אין א מחנה של עפעס.

דאס געוויסען פון ווייניג ברידער שרייט צו דיר, צו מיר, צו אונז אלע, עס פאדערט אונזער ברידעליכע און מענטליכע הילף.

זאלען מיר איילען מיט הילף פאר אונזערע אומגלייכע ליידענדע ברי- דער און שוועסטער, זאלען מיר ארג- נאזירען דעם הילפס - קאמיטעט פאר פליטים.

ש. ח.

קורצע יריעות פון דער וואל.

דער גרעסטער אייגענשי געבוירט פאר- טיפיקאציעס, ביי וועלכע ס'זענען בע- שעפטיגט טעכניקער, אינזשיניערען, ארבייטער אין דער צאהל פון 550 טויזנט פערזאנען, היטלער אליין האט אינספעקטירט די דאזיגע ניי פארטיי- קאזיעס, כו' צוזעגעבן מוט די בע- שעפטיגטע ארבייטער, וועלכע לעבען אין שווערע לעבנסע בערינגונגען.

אין ארץ-ישראל קומען ווייטער פאר בלוטיגע טעראר-קאסען, די טעג זענען ווידער דערהרגעט געווארען 4 אראבער און 44 אראבער זענען פער- וואנדעט געווארען, אין קאמף מיט די טעראריסטען זענען דערשטאנען געווארען דריי יודישע גפירט צוזאמען מיט פיער ענגלישע זעלנער.

דער פאקט צווישען ענגלאנד און רוסלאנד איז נאך אלץ געבליבן שטענדיג אויף א טויטען פונקט, די סאטוועטען פאדערען גארנאנטעס פאר זיי גאלישע מלוכות, צוליבע וועלכע, אויב ס'וואלט געקומען פון דער דייט- שער זייט א'אנגריף, וואלט דאן רוס- לאנד דירעקט געווארען צערהאט. דאך האט מען, אז אין די נאנטסטע טעג זאל געמינען ווערען א'אויסוועג און דער פאקט זאל ענדליך געשלאסען ווערען.

דער דאנציגער סענאט האט ווי- דער אייגענשטעלע פאדערונגען צו פוילען ווענען בעזייטיגט א רייה פוי- לישע צאל בעאמס, מיט וועלכע דער פרעזידענט פון סענאט גרייזער קען כלומרשט נישט צוזאמענארבייטען, די דאזיגע פאדערונגען ווערען בעמארקט אלס א נייע פראוואקאציע פון די דאנציגער היטלעריסטען.

אין ארץ-ישראל רעגירונג ווענדעט אן גענען יודען אונטערהערט רעוועס- טויזענדער יודישע פאמיליעס וואל- גערן זיך ארום צוונד איבער דער וועלט, אהן א היים און אהן א דאך איבער'ן קאפ, הונדערטער פליטים שווימען ארום אויף שיפען אין קיין שום לענד לאזט זיי נישט אריין, א- דערע פליטים וואלטען שוין ביי אונז צושטאנד לאנג פערלויפען די געווענען, מיר, יודען, אבער לייזען אויסטער- לישע צרות, מיר האבען אייגענע גער- ווען.

ענגלאנד האט ארויסגעגעבען דאס ווייט-בונד, וואס מאכט א סוף פון אלע האפנונגען אויף ארץ-ישראל פאר'ן יו- דישען פאלק, אזע ריזיגע איז דאכט זיך נאך געווען מעגליך אין די ווילדע צייטען, אבער נישט אין צוואנציגסטען יאהר-הונדערט, ווען די ציוויליזאציע און קולטור דארף זיין דער אויסדרוק פון דער צייט. א'אנאנדער פאלק, וועל- כעס וואלט אויף ווי יודען, אויף פילע קרבנות מקריב געווען פאר איהר זעלבסטשטענדיגקייט און דערנאך וואלט מען פון איהר חלוק געמאכט, וואלט שוין לאנג די געווענען פערלויפען, וואלט יודען אבער מאכען זיך גארנישט דער- פון, אונזערע געווענע זענען אויסגע- העמערט פון אייזען און מיט דער יו- דישער עקשנות טוהען מיר רויג אונ- זער זאך, מיר גלייבען און זענען פעסט ביי זיך, אז סוף-כל-סוף וועט דער אמת מנצח זיין און מיר וועלען ארויס די זיענער, און דאס נאך א דאנק אונזערע אייזערנע געווענען, דער שונא בעדראהען די גאנציקע פון דער מלוכה, מיט חילוש אייגענע ווארט ער נאך אב די געלענענהייט, כדי זיך צו ווארען ווי א רויג פויגעל אויף אונזער מלוכה, דאכט זיך, אז אין

יעס, וועלכע זענען קיינמאל נישט א- געווענדעט געווארען גענען דער ארג- בישער בעפעלקערונג אין די געשעה- ליכסטע טעג פון טעראר, דער גאנצער ישוב איז פון די דאזיגע מעשים פון דער א"י אדמיניסטראציע שטארק אוי- געפענט.

אויף דער סאטוועט-מאנדאט- רישער גרעניץ איז ווידער געקומען צו א צוזאמעןשטויס, א סאטוועט- מיליטער-אפטיילונג האט אריינגעזאגט אין מאנדאטאריע און אויף דער דאך- טיגער ערד אריינגעשטעקט סאטוועט- שטע פעהער, ווען די יאפאנער האבען געפרובט בעזייטיגן די פעהער איז אויסגעבראכען א בלוטיגע שלאכט.

אויף דער הצרעאנין פון קענט, די שווערע פון ענגלישען קעניג איז מאנטא אונזער אויסגעפיהרט געווארען א'אנאנטאט, דאס איז געשעהן דאן, ווען זי האט פערלאנגט איהר וואוינונג און צוגעגאנגען צום אויטא, דער אטענטאטער, א'ענגעלענדער איז פער- האלטען געווארען דורך די צוויי די- וואריערנע פאליציאנטען.

אויף דער זיצונג פון אויספיהר- קאמיטעט פון דער ראדיקאל-טאציא- ליסטישער פארטיי האט פרעמיער דא- לאדע געהאלטען א גרויסע פאליטישע רעדע, אין וועלכער ער האט אונטער- געשטאנען פראנקרייכס שטארקע פא- זיציע אין פאל ווען דאס וועט נאך גויטיג זיין.

אין דער זעלבער צייט האט היטלער אויך געהאלטען א רעדע אין קאסעל פאר 300 טויזנט געו. דייטשע זעלנער, אין וועלכער ער האט די גאנצע שולר פון דער איצטיגער גע- שפאנער לאנג ארויסגעווארען אויף ענגלאנד און פראנקרייך.

אין ווארשא איז דינסטאג פריה אויסגעבראכען א שוועליכע שרפה אויפ'ן נייעם הויפט וואקאל, אויפ'ן ארץ פון דער שרפה זענען געקומען פרעמיער סקלאוואקאוסקי וויצע מיני- סטר באבאקאוסקי און אנדערע פערזענ- ליכקייטען, וועלכע האבען זיך פער- זענליך בעזייטיגט אין דער רעסונג- קאזיע, פון דעם פייער איז פולשטע- דיג פערניכטעט געווארען די נייע וואקאל האלט און עס זענען פערברע- געווארען פילע ווערטפולע בילדער און סקולפטורען, דער הויז איז א ריזי- גער.

ביי פרושקאוו, הינטער ווארשא, איז מיטוואך פארמיטאג געשעהן א גרויסע באהן - קאטאסטראפע, דער שטעל-צוג, וואס געהט פון קאסאוו קיין ווארשא, איז ביי דער סטאציע פרושקאוו אפגע- פון די רעלטען, דאס איז געשעהן, ווי ס'איז פעסטגעשטעלט

אזא צייט דארפן אלע בירגער זיין פארזייטיגט, צעמענטירט, כדי אין גע- העריגען מאמענט אפצושטויסען דעם שונא, געשינען זיך אבער אין דערוועל- פער צייט אוועקלעב צווישען אונז גופא, וואס זייערע האט און שונא צווישען די בירגער, מאכענדיג א חשבון, אז דער יוד איז אויך א שונא און מען פשטלט זיך ווער עס איז א גרעסערער שונא: היטלער צי דער יוד, ווען מיר וואל- טען נישט געווען קיין יודען, וואלטען מיר ביי אונז לאנג פערלויפען די גער- ווען און מיר וואלטען אויסגעשרינען: פראים, וואס איהר זענט! איהר זעהט דען נישט, אז דאס, וואס איהר העצט געגען יודען איז, אזא סכנה צייט איז נאך א שפיצעל פון היטלער'ן איהר פיהרט דאך אויס זיינס א שליחות און דערמיט זענט איהר דאך נאך שונאים פון אונזער געמיינעם פאטערלאנד, איהר העלפט דאך מיט היטלער'ן אין וויינע פלענער, איז אויב מיר ווערען נישט היטלעריש ביי אונז צושטאנד, איז עס נאך צו פערדאנקען אונזערע אייזערנע געווענען.

צוועהנדיג ווי אזוי עס וואקסט אויס די שטודירענדע יוגענד, די צוקונפט פון פוילען, כאטש אן א שרעק, אויב מען קאן קאלטבליטיג ערמארדען א מענטשען, א קאלענע נאך דערפאר, ווייל ער איז א יוד, ווערט פינטער פאר די אויגען, ווען מען קען אבער נאכדעם נאך ווייטער זיין רויג און חלומ'ען, אז נאך נישט די גאנצע וועלט איז פערדאנקען, און גלויבען אין אמת און יושר, וואס וועט ענדליך מנצח זיין, אז מען טאקי נאך האבען אייזער- נע געווענען.

אין דער גאנצער וועלט ווערען מיר

געווארען, צילענדיג שנעלען מאהרען, וואס איז אויך דעם זאגלען ארם נישט דערלויבט, פון דער קאטאסטראפע זע- נען דא 6 טויזנט און 16 פערזאנען דעטע.

צווישען די אומגעקומענע זענען אויך פערנאטירט געווארען די נעמען פון די טעשענאטאטער איינזאמלער, די גרויס - אינזוסטריעלער סעפאן שטיינהאנען און זיין וועלכע הא- בען אין מישקאוו פאפיר-וואבאריקען.

ארום דער קאטאסטראפע ווערט גע- פיהרט א'אויספארשונג פון דער באהן- מאכט און דורך דער פראקוראטור.

ביי די ארץ-ישראל ברענעס איז ווידער פעהרעאלטען געווארען א שיף מיט 275 „אומלעגאלע" פליטים, וועלכע האבען זיך געפרובט אריינגעקומען אין לאנד אריין.

פון דייטשלאנד קומען אן ירי- עות, אז עס זענען דאס ארעסטירט און בעזייטיגט געווארען פון דער אק- טיווער ארמעע א גאנצע רייע אנגע- זעהענע גענעראלען, וועלכע זענען אין הלכות סטראטעגיע די צעמטע זאך קענער און פאך - לייט אויף דעם דאזיגען געביעט, דאס איז געשעהן דערפאר, ווייל זיי האבען געוואגט אויף א'עפענטליכער פערזאמלונג אין דער אנוועזנהייט פון היטלער'ן, צו קריטיקירען זיינע פאליטישע לעבער אין בעצא צו איראפע, ווי אויך דאס, אז די דייטשע ארמעע איז נישט אומ- שטאנד זיגרייך צו פיהרען מלחמה מיט די מערב-איראפעאישע מלוכות.

היטלער, וועלכער האלט שטארק פון זיין „גליקליכען שטערן" האט מיט גארנישט זיך גערעכענט און געהייסען בעזייטיגן די אלע גענעראלען און העכערע אפיצירען, וועלכע זענען מיט איהם נישט מסכים.

די אויספארשונג ארום דער שרפה פון ווארשא ווער היינט וואקאל, ווערט געפיהרט אין א שנעלען טעם- פא דורך דעם ריכטער פאר טעפציעלע ענינים ה' דעמאנט, וועלכער האט שוין, אין צוזאמענהאנג מיט דעם, ארעסטירט 5 פערזאנען פון פערסאנאל, וועלכע זענען געשטעטיגט זיין געווען דעם וואקאל.

Szczepienie ochronne
przeciwko ospie świeżą
krowianką szczepi
Starszy felczer
ST. MITTLER
Piłsudskiego 7
tel. 18-04.

פערסאנאל און געיאנט ווי ווילדע היימלאנד שוואלדע הינט, נישטא קיי- נער ווער עס זאל זיך פאר אונז א- נעמען און אויב מיר לעבען נאך הא- בען מיר ווירקליך אייזערנע געווענען, שלילליך, זענען מיר דאך יודען, דאס פארהינגערעל פון דער וועלט, נאך דערפאר ווייל זי, די וועלט האט פערלויפען די געווענע און אין שטען- אטאק לאזט זי אויס צו אונז איהר פעס, די דיקטאטארישע לעבער, נישט פיהלענדיג דעם פעסטען בארען היי- טער די פיס, נישט קאנענדיג געבען זייער פאלק דאס, וואס זיי דארפען, ווערען זיי גערווען און שלאגען אונז, כדי צו שטילען דעם פעס פאר זייער אונגעהאלפענעקייט, דאנענען אין די לענדער, וואו די לאגע איז א בעסערע, איז אויך דעם יוד'ס לאגע א ער- טרעגליכע.

פון דעם אלעם איז געדרינגען - פערענדיגט ישראל יודל זיין אויס- פיהר - אז די מלחמה, וואס די רשעות'דיגע וועלט פיהרט געגען אונז איז א רעוואלטאט פון זייערע צושטרי- טע געווענען, צוליבע זייער פינטערע מזל, מיר יודען אבער, אויב מיר ווילען ווייטער דעהאלטען אונזער עקזיסטענץ, וואס ציהט זיך טויזענדער יאהרען, טאקע די געווענע נישט פערלירען, פערקעהרט, מיר מוזען זיי שטארקען, פאלענען, אז זיי זאלען זיין אומשטאנד אויסצוהאלטען דעם ווילדען שטען, זאל דער שטורם הילען, זאל ער שמיטען אונז אין פנים, מיר וועלען די געווענע נישט פערלירען, מיר ווע- דען און מוזען מנצח זיין, ווייל מיר יודען האבען זיך אויסגעלערנט צו האבען אייזערנע געווענען... סמאל

אייזערנע געווענע...

קליינער טעליעטאן

מנצח זיין וועט דער, וועלכער וועט האבען שטארקע געווענע - אזוי האט געזאגט זאנען א גרויסער קריגס פיהרער פער דער וועלט מלחמה און אויב די רויזענע בעזייטיגונג וועט ביי דער קונפטנער מלחמה פערלירען איהר בעזייטיגונג, איז עס אבער נאך אקסועל בונגע דער מלחמה, וואס ווערט געפיהרט געגען אונז, יודען, אויב מיר וועלען האבען אייזערנע געווענע וועט אונז קיינער נישט בע- זיגען, אס מיט דעם פונם איז צו מיר אריין מיין שכן ישראל יודל.

ווענען וואס פארע געווען און וואס פארע מלחמה - רעדט איהר, פערשטעה איך נישט מיין שכנים א- צוהערעניש.

זעצט אייך אנדער ביים טיש - בעפעהלט מיר ישראל יודל, - נעמט פאפיר און א פערדער און שרייבט אויף וואס איך זאג אייך, וועט איהר שוין אלץ פערשטעהן.

נאכדעם ווי איך האב געטון וואס ישראל יודל האט געהייסען, האט ער אנגעהויבען צו רעדען און איך האב אלץ פערשייכענט האב איך שפעטער געלעזען פאלגענדעס:

זינט היטלער איז געקומען צו דער מאכט איז די וועלט געווארען אינור- היג, די געווענע ביי די ארומיגע שוכים האבען אנגעהויבען צו אריי- טען, זיי האבען מלא געהאט פאר אגרעסיעס, היטלער מיט זיין חבריא האבען אנגעהויבען צו מאכען פער- שידענע קונץ שטיק, קורם מל האבען

ש גלעזיל סהעצ. דערביי האבען די
ענדווערקער-פאָרשטעהער ענטוויקעלט
זיך ווילען און פערלאנגן.
האט זיך אָנגעהויבען א דיסקוסיע,

פגליך, און ווען מען וויל עס אינעם
וויסנליכען, מען וויל זיך זאגען אל
זיכער דעם ענדע ראשונים, אדער ווי
יינער האט דאָרט אויפן צאנקעס
עזאגט עס זאל זיין סלחתי בדברך,
דאָס עס דויערען, מען מוז זיך צו-

מאטארעס.

דאס פייערליכע פונאנדערטיילען מאטורעס אין יודישען גימנאזיום

וואס, מען האט איין דא געלערנט, בעזעצט, איהר זאלט זיך נישט שעה- מען מיט דער געלערנטער, איהר זאלט ווייטער זיין שטאלעס מוטיגע, נאציאנאלע יודען און מיט דעם דאזי- גען טיפן גלויבען וועט איהר זיך נאך דערווארטן בעסערע, ליכטיגערע צייטען.

אין נאמען פון לעהרער-פערסאנאל געזעצט די שילער פראג, גרינגער, וועלכער האלט א ווארימע רעדע, רי- פענדיג זי צום אויסדער, גלויבען, שטארקע ווילען פון א בעסערער צו- קונפט פאר'ן גאנצען יודישען פאלק. אין נאמען פון די אפיצירענטען האלט א זעהר שעהע, געלונגענע רעדע דער מאטוריסט יהודה שפירא, וועלכער דאנקט דעם גאנצען לעהרער- פערסאנאל פאר דעם אלעם, וואס זיי גי- בען מיט די שילער אין וועג אריין. זיי האבען אונז - זאגט ער - זעהר פיל געגעבן: מוט און גלויבען, כא- ראקטער און וויסען; אבער דאס וויכ-

זונסט, 5 נאכמיטאג, איז אין יודי- רישען גימנאזיום פארגעקומען אויף א פייערליכע און דאס פונאנדערטיילען רייפיקייט צייגנדיגן די אפיצירענטען פון יודישען גימנאזיום אויף וועלכער טוענען אנוועזענדע געווען די דירעק- ציע: לעהרער-פערסאנאל, עלטערן-קא- מיטעט, פראפעסער, עלטערן פון די שילער און סתם איינגעלערענע געסט.

די פייערונג הויבט זיך אן מיט זינגען אייניגע העברעאישע שירים פון שילער כאר, אונטער דער לייטונג פון פראג. ראָנאוויין. עס האלט דאן א געלעזענע, וועל- רעפערעס דיר, ד"ר אָנישפער, וועל- כער זאגט צווישען אנדערן: מיט עט- ליכע יאהר צוריק, ווען אנדערע שי- לער האבען פערלאזט די מויערן פון דער שולע, האבען זיי נאך געקענט פאהרען אין דער וועלט אריין פארט- זעצן זייער שטודיום און זיך אויס- וועהלען א פראפעסער, וועלכע זאל זיין צוגעפאסט צו זיין אינטעליגענ- ציער און פעהיגקייטען. היינט אבער זענען אנדערע צייטען, אונזער יונגער האט נישט אין ערגיץ קיין פלאץ, מען וויל איהם נישט זעהען אויף די אונז- ווערטיגע בענק א. א. ו. איהר, שילער מינע, זאלט נישט דעריבער פערצווייפלען, טראגט ווייטער מיט אין אייער ווייטערדיגע וועג דעם גייסט, וואס מיר האבען דא אין איין איינפאלאנצט, דאס איז דער וועג פון יושר, ליכטיגקייט, דעם גייסט פון שטאלעס, מוכינע יודען און איהר וועט דערפאר קיינמאל אין אייער וויי- טערדיגע לעבענס-עטאפ, נישט גע- נויקט ווערען.

לאָוויק'ס פ. שפירא געזעצט די שילער אין נאמען פון קאמיטעט. ער זאגט: מיר האבען די לעצטע יאהרען זעהר פיל דערגרייכט, הן אויפ'ן ווי- סענשאנעליכען לעהר-געביידע און הן אויפ'ן וויסנשאפט געביידע, מיר זענען געבאנגען פון ספעשל צו שטאלע און דאס זענען די רעזולטאטען: א הערליכע אייגענע געביידע, וואס מען קען דרייט אנוועזענדע סעמפעל פון וויסען און אויך דאס, וואס די לימודים ביי אונז זענען אנוועזענדע געווארען אויף אונזערע געווענלעכע מען קען אונזער גימנאזיום פארשלייכען צו איינס פון די געזעהלסטע און בעסטע פון גאנצע לאנד. אבער דאס איז נאך נישט אלץ, דאס שטארקסטע פון אונזער שולע איז דער גייסט פון פרייהייט, דער גייסט פון ליבע פון איינעם צום אנדערן, אסאך דאס איז דער טייער- סטער אוצר, וואס די לעהרער גיבען מיט די שילער אין וועג אריין. פאר דער דאזיגער ארבייט - זאגט ווייטער ה' שפירא - דריק איך אויס דעם הערציגסטען דאנק דער דירעקציע און לעהרער-פערסאנאל און אייך, שילער, אז איהר זאלט אין אייער ווייטערדי- גען לעבענס וועג פארשטעלן דאס,

די אלגעמיינע פערזאנלונג פון "בית - לחם"

זונסט איז אין דער נייער שוהל פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאנלונג פון דער געזעלשאפט "בית לחם". אין דער אנוועזענהייט פון א קליי- נער צאהל מיטגלידער עפענט די פער- זאמלונג פרויעס ה' י. אימך, וועלכער שטעלט זיך אפ אויף דער נעגאטיווער בעזע הונג פון דער בעזעלעכערונג צו דער געזעלשאפט און צוליב דעם גיט ער זיך אפ אין דימיסיע, מאטיווירענ- דיג זיין טהאט דערמיט, וואס אויף זיין ארט דארף קומען א יונגערער מענטש מיט ענערגיע, וועלכער וועט אפשר מעהר קאנען לייטען פאר דער אינסטיטוציע.

די דימיסיע פון פרויעס אימך ווערט איינשטימיג אָפגעווארפען און צוטריטענדיג צום טאג-אָרדנאָן ווערט אלס פארזיצענדער געוועהלט ה' ב. וויינבערג, וועלכער לאדענט אין אלס פיזיצענדע די ה'ה: וואָרמאָר און אונטער, אלס סעקרעטאר - ה' גאטליב, דעם פראמאקאל פון דער פויריגער פערזאנלונג לייקענט דער עהרען סעק- רעטאר ה' דאָבשנינסקי און דעם סע- טיגקייטס בעריכט גיט אפ ה' ראָזענ- צווייג.

נאכ'ן פערזיכט קומט פאר א דיסק- טיע אין וועלכער עס בעטייליגען זיך

טיגוסטע, וואס זיי האבען אין אונז, שילער, איינגעפלאנצט, איז דאס, וואס מיר געהען פון דא ארויס אלס רייפער, גאנצע יודען, מיט שטאלע און שטאר- קען ווילען צו זיין ענעלעכע ווי מיר זענען. און אנטשטאט, וואס מיר דארפען זיך אפשר פרעהען, וואס מיר פערלע- זען שוין די דאזיגע מויערן, זענען מיר גאר טרויריג, ווייל ס'וואלט זיך נאך געוואלט דא זיין אין דער דאזיגער היימישער און חבר'ישער סביבה, וואו מיר האבען אַוויפיל גוטע יאהרען מיטגעמאכט און מיטגעלעבט.

אין נאמען פון די עלטערן געזע- גענט די שילער פרוי אינזש. פעיגין, וועלכע דאנקט די לעהרער פאר זייער פערזאנלונג ארבייט און אלס בע- ווייז פון ליבע און איבערגעגעבענקייט פון דער שולע, גיט זי איבער אויפ'ן אָרט א קאפערט מיט 650 זל, וועלכע זענען געזאמעלט געווארען פון די אפיצירענטען און זייערע עלטערן לטובת פערזינדענע צוועקען פאר'ן גימנאזיום.

מיט'ן פונאנדערטיילען די צייגנדישען די בערופענע שילער, ווערט די פיי- ערונג פערזענדיגט.

די אלגעמיינע פערזאנלונג פון "בית - לחם"

די ה'ה: אפאנער, וואָרמאָר, גיטלער, א. שומאכער א.א. וואָן ווערט בעריכטעט די טעטיגקייט פון דער פרויען סעקציע, וועלכע בע- שפייט צוזאמען מיט דער געזעלשאפט ס'זי 400 קינדער טעגליך אין מחזיקי הדת און תלמידי תורה העירונג' און קאסט אפ 50 זלאטעס וועכענטליך. די דאזיגע סעקציע ווערט אנגעפיהרט דורך די פרויען: מארקאוויטש און בערקאוויטש.

דער בודזשעט אין דער הויך פון 9000 זל. ווערט איינשטימיג געשטע- טיגט.

דען קומען פאר וואהלען אין דער נייער פערזאנלונג, וועלכע גיבען פאלגענדע רעזולטאט: די ה'ה י. אי- מיר, מ. ראָזענצווייג, ד. דאָבשנינסקי, ב. ראָזענצווייג, ד. מארקאוויטש, נ. דערעס, י. סאָקא, י. מאָנהייט, מ. עששטיין, מ. קאָזאק, י. שטרויסבערג, י. קאָהן, א. ווינער, ק. רייכער, א. שומאכער, י. זעלמאן, מ. יאקובאוויטש, י. ד. פא- טאשעוויטש, מ. גאלדשטיין, י. קאפלא- וויטש, ל. יאקובאוויטש, ה. זשיטניצקי, א. גיטלער, וועקשטיין און אפאנער.

אין דער רעזולטאט קאמיטע די ה'ה: ב. גולדאק, ד. ווען און ש. גלעוויצקי.

דאס פאליטישע גלעזעל = טעג אין האַנד-ווערקער = פעבאָנער

זאמלונג און גיט איבער דעם פאָרזיך דעם פרויעס פון האַנדווערקער פער- באַנד דר. גיטלער. ראָטמאן גאלדבערג האלט דאן א רעדע, אין וועלכער ער וועט אלע געזעלשאפטליכע טהאט צו שלום און אחדות, נישט גאר אויפ'ן געבייט פון

טעגער-נאָטיצען

(רעווי-אָווענד אויסגעפיהרט דורכ'ן דראַמ. קרייז ביי פראַג-קינדערהיים)

און אלץ צוזאמען איז - ביי די טעג- נישט סעציענע פערזינדונגען כולל און פאר א דראַמ. קרייז פארט - געווען וואונדערבאר. אמת, עס האט אסך ארבייט, מיה און אנטשטענדיג געקאסט ביז דאס איז צוזאמענגעשטעלט און אויסגעפער- טיגט געווארען. דערפאר אבער בע- קומט דער דראַמ. קרייז די פולע מא- רלישע סאָטיספאקציע און בעפריידי- גונג און דער יונגער צייכער און מא- לער ל. ק. ש. נ. י. ביי דער מיטהילף פון ד. ריפשיין - דעם אמת'ן יישר- כחק.

דער ערשטער נומער פון י. טונקע- לער: א. מיטעל געגען אלע קרענק, איז אין סך-הכל געווען נישט שלעכט, אבער אביסעל צו לאַנג. די רעזשי האט איהם דרייט געקענט קירצען און שניידען. כינעוועלעך" (אויסג. דורך די פרא- בערקאוויטש, הערשליקאוויטש און טעל- טילער) איז דאס איינציגע מאָל, אין

א קליינע פערזענלונג: בעה' ערשטען אויפטרעט פון דראַמ. קרייז ביי דער יודישער שול - אַרגאני- זאציע האָבען מיר געמאכט געוויסע בעמערקונגען, וועלכע דארפן טעכ- ניש, סצעניש, דעקאראטיוו און שפי- לעריש אויסגעשטעלט ווערען. צום שבת פאר די מיטגלידער פון קרייז מוז געזאגט ווערען, אז נישט בלויז, וואס זיי האבען די אלע בלויזען בע- זיפטיגט און אויסגעשטעלט, נאָר פילע, פילע זיך דערגעגעבן און פערזאנלעכקייט אין יעדער הינזיכט.

קודם פל האט זיך ביי דער איצטי- גער רעווע געזעהען אחריות און גי- טער ווילען. די דעקאראציעס צו יע- דען נומער בעזונדער איז געווען ענט- שפערענד צוגעפאסט, הערליך גע- מאַלט און בייים שיין פון רעפליקטא- רען האט יעדעס בילד אָנ-אָן פאר זיך געמאכט א שטארקען איינדרוק. עס וועט נישט זיין קיין גומא, ווען מיר וועלען זאגען, אז איין דעקאראציע איז געווען שטערק פון דער אנדערער

שטאָרט-ראַט, נאר אויף אלע געביטען פון יודישען געזעלשאפטליכען לעבען אין אונזער שטאָט. עס ענטוויקעלט זיך ווענען דעם פראַיעקט א דיסקוסיע, אין וועלכער עס נעמען אנטוויקעלען די ה'ה: קאָנצעפּט- לער, אַרום, ש. אַרום, מאַרקאוויטש, וו. זשעריקער, פרויעס ראָזענבערג, דר. בראַנס, רעד. ש. פראַנק, ווייט, שיינעבלאָט, א. איצקאוויטש, פראַג, יאָנאָווסקי, י. בעריכטער, דויעלעווסקי, גערשאנאוויטש, גרובא, קויפמאַן, פרויעס עפשטיין, ראָטבארד, ראָזינער א.א. אלע רעדער אָפגעשטירען די בע- דייטונג פון שלום אין דער יודישער מחנה אין איצטיגען מאָמענט.

מיט'ן שלום וואָרט פון די ה'ה: ראָטמאן גאלדבערג און קאָנצעפּטלער, וועלכע דאָנקט די אנוועזענדע און זאָגן צו צו רופען נאך אַזעלכע צו- זאָמענטרעפּען, ווערט דאס פאליטישע גלעזעל טעג אין א געהויבענער שטי- מונג פערזענדיגט.

צי ווייסט איהר, אז...

אין אַמעריקא טראַגט איין אַמעריקא- נער אויף פינג ברילען. א דערוואַקסע- נער מענטש בעזיצט פון 130 ביז 150 טונט האָר אויפ'ן קאָפּ.

די שטאָרט, אין וועלכע די אייני- וואוינער פערשפּענדען די מעהרסטע צייט אויף האַנדל שפילען איז מאַקאָ (קאָסט אינדיען).

מען קען ווענען דעם אלעם נישט וויסען און פון א סך אנדערע אויס- טערלישקייטען, אבער עס איז אונגע- ליך נישט צו געדענקען דאס, אז עס איז נישט פערזאָן קיין איין מענטש, וועלכען עס האט זיך אין לעבען נישט געטראַגען קיין גליקליכע געלעגענהייט, אדער צו וועלכען דאס גליק זאל אייני- מאל א שטייכעל טהון.

אלע דארפן וויסען, אז אונז געלע- גענהייט איז די ציהונג פון קלאַטען- לאַטעריע. קיינער ווייסט נישט פאר- אויס, ווען דאס גליק וועט צו איהם א שטייכעל טהון. יעדערער דארף אבער געדענקען, אז דעם 20 יוני ד.מ. פאָנגט אן די ציהונג פון דער ערשטער קלאַט פון דער 45 קלאַטען לאַטעריע.

ווער עס וועט קויפן פאר 10 זל. א פיינטעל צו דער ערשטער קלאַט, וועט זיך נישט קענען מאַכען קיין פאַרוואַרפען, דערווייטענדיג זיך ווענען א געווינס, וואס איז געפאלען אויפ'ן לאַס פון א בעקאָסטען.

"איך האב דאך אויך געקענט גע- ווינען ווען..."

אין דעם געהט דאס טאק, נישט דורכלאזען די גליקליכע געלעגענהייט און שאַנסען האט יעדער גלייכע.

די קינדער פון דער אַכראָנאָע גיבען אַ פאַרשטעלונג

קומענדען זונטאג וועלען די קינדער פון דער אַכראָנאָע בייים דאָבראָשני- נאָשט (פּושעמיסלאָווא 6) געבען א זעהר אינטערעסאנטע קינדער פאַרשטע-

לונג, אויסגעפיהרט פון די קינדער זעלבסט.

דער פראַגראַם איז א זעהר רייכער און די אנוועזענדע וועלען זיכער הא- בען א גייסטיגען פערזענליגען.

די הכנסה איז בעשטימט פאר דער אַכראָנאָע.

עס איז מעהר ווי זיכער, אז די דאזיגע אימפרעזע פון די קינדער פאר זיך זעלבסט, וועט ווי געהעריג אונ- טערשטיצט ווערען פון דער ברייטער יודישער געזעלשאפט.

געדענקט אַזעל: אלע דארפן ביי- וואוינען די זעהר אינטערעסאנטע קי- נדער פאַרשטעלונג, וועלכע קומט פאר זונטאג 11 א זייער פאַרמיטאג אין אייגענעם לאַקאַל, פּושעמיסלאָווא 6.

א נייער פערטרעטער פון פאַחיא-טאָווע שול-אינספּעקטאָר

אויפ'ן אָרט פון דר. לאַנגע, וואס איז נישט לאַנג צוריק איבערגעטראָגען געווארען אויפ'ן שטח פון דער שלעזי- שער וואָינוואוידסווע, איז אלס פער- טרעטער פון פאַחיאָטאָווע שול-איני- ספּעקטאָר אין שטענענשאַכאָו, נאָמינירט געווארען ה' סערעפּין קושיק, ביז- יעצטיגער לעהרער פון מלכות'שען גי- מאָזיום אין טאָמאָשו-מאָזאוויצק. דער פאַחיאָטאָווע שול-אינספּעקטאָר אין שטענענשאַכאָו האט צוויי פערטרע- טער, ווייל דער שטענענשאַכאָווער שול- קרייז, וואס נעמט אָרום די שטאָרט שטענענשאַכאָו און דעם שטענענשאַכאָווער פאַוויאָט, איז איינער פון די גרעסטע אין לאַנד - ער צעהלט 55 טויזענד קינער אין די פאַוועשענע שולען און 900 לעהרער.

אַבאָלאָנג פונ'ם פראַצעס פאר אי- בערמאָהרען דעם מאָריקס-פאַרטייער

אינ'ם פראַצעס פון גוי-מייסטער דעם פלוטשיק פאר איבערפאָהרען דעם פאַבריקס פאַרטייער האט בלויז די פער- טיידונג אריינגעטראָגען אַנאַפּעלאַציע. ביי אַזע צושטאנד וועט דאס אַפּעלא- ציע-גערעכט אין וואַרשא בלויז בעשטע- טיגען אדער מילדערען דעם אורטייל פון דער ערשטער אינסטאנץ און אין קיין פאַל נישט פערזעכען די שטראַף.

שטען אַווענד געפיהרט פרוי אמתר ראָזינער און אין צווייטען ה' א. פראַג. די מוויק אונטער דער לייטונג פון ה' ווידמאן, בייים אַקאָמפּאַניאָמענט פון פראַג. ס. גינזבערג, האט דאך אויך גע- האט א שווערערע אויפגאבע, ווייל זי מוז זיך כסדר צופאסען צו די זינגער, וועלכע זענען דאך נישט קיין פראַפעס- יאָנאַליסטען. ה' ווידמאן האט זיין אויפגאבע דערהוילט.

מען מוז אויך דערמאנען דעם טעכ- נישען ביהנע-לייטער ה' גאָמלינסקי, וועלכער האט מיטגעהאלפן און ארויס- געווינען פילע אינזיאטיוו. דער דאָזיגער רעווע אַווענד, וואס איז געווען אַנאַפּעלאַציע מיט 14 גע- קליבענע נומערן פון שטענענשאַכאָו און בעסטען פון דער יודישער קליינעקונסט- ביהנע, האט בייים צעהלרייכען עולם, וואס האט אנגעפילט דעם זאל אין א הייסען וועג. אויפערנאכט, שטארק אויסגענומען און איבערגעלאזט דעם בעסטען איינדרוק. דאס דארף די טהו- ער פון קינדערהיים און דעם דראַמ. קרייז צוגעגען מוט צו ווייטערדיגע ארבייט און ווייטערע לייסטונגען אויף דעם געבייטע. מ. ק. י.

